

Túlélési stratégiák

Interjú **Kaszás Tamással**, a TÓTalJOY-díj első nyertesével

Kaszás Tamás a hazai művészeti színtér kiemelkedő alakja, intermedialis művészeti gyakorlata sokféleképpen reflektál a történelem, a klímaválság és a társadalmi narratívák esetlegességére. Köztéri műveiben, installációiban a népi hagyományok, a természetközeli létállapot és a disztópikus gondolkísérletek egynemű szövetté alakulnak. Kinyilatkoztatás helyett továbbgondolásra, kontemplációra sarkall. A dunaújvárosi születésű művész 2003-ban végzett a Magyar Képzőművészeti Egyetemen, azóta számos hazai és külföldi gyűjteményben és kiállításon megtalálhatóak a munkái. Előszeretettel vesz részt különböző művészeti kollaborációkban, többek között Kristóf Krisztiánnal (Randomroutines) vagy Loránt Anikóval (Ex-artists' collective). A művésszel válságról, munkáról és új kezdetekről beszélgettünk.

DZs: Az elmúlt másfél év eseményei, a világjárvány kitörése, ennek gazdasági és társadalmi vetülete, valamint az ökológiai katasztrófa egyre élesebben tematizált jelenléte a közbeszédben kifejezetten rezonál témáid nagy részével. Hogyan élted meg ennek a kibontakozását itthon, hatott-e a művészetedre valamilyen formában?

Kaszás Tamás: Nálunk ezt az eseménysorozatot felülírta egy személyes dolog, ami mellett eltörpült, hogy mi is történik most a világban. Ha ezt nem nézem, azt mondanám, hogy izgalommal figyeltem a történéseket. Az elején arra számítottam, hogy sokkal jobban eszkalálódik. Mondok pár szélsőséges példát: annyi rendőr kerül kórházba, hogy felborul a közrend, meghalnak fontos politikusok, olyan szintű hiány keletkezik több területen, hogy bizonytalanná válik a fennálló rend. De ezek végül nem következtek be. Művészeti szempontból viszont úgy érzem, hogy kezdek már túllépni ezeken a témákon. Ilyen értelemben egy kis távolságtartással figyeltem az eseményeket, de nem igazán inspiráltak új munkák megvalósítására vagy továbbgondolására. Esetemben ez inkább visszaigazolás volt, hogy tényleg meg tudnak rendülni a dolgok.

DZs: Idén több projektet is megvalósult, ezek közül a legfontosabb a *Szívvvel és értelemmel* című egyéni kiállításod, amelyet a Trafó Galériában lehetett látni.

KT: Művészeti szempontból is elég sűrű év volt számomra. A *Szívvvel és értelemmel* című kiállítás tulajdonképpen egy fikcióról szólt. Elképzelt művészek fiktív művei láthatóak,

↑
KASZÁS Tamás: *Ásványi rostokon (Egy telek herbáriuma)*, 2020-2021, cianotípiá fotogram azbesztpalán, 40×40 cm
A művész jóvoltából

amelyek a jövőben történő összeomlás utáni állapotot rögzítik, azt, hogy az abban részt vevő emberek vajon mit csinálnának egy ilyen esemény után. Ebben a helyzetben én vagyok az antropológus, aki ezt valamilyen módon bemutatja és interpretálja. Visszatekintve, nagyjából elégedett vagyok, persze vannak dolgok, melyeket jó lett volna kicsit még alakítani, például a hangot. Általában akkor vagyok elégedett a kiállítással vagy egy munkámmal, mikor még számomra is tartogat valami meglepetést, mikor elkészül. Ha a befejezésnél okoz egyfajta rácsodálkozást, mikor az utolsó simítások is a helyükre kerülnek. A visszajelzések jók voltak, érdekes asszociációk, interpretációk születtek egy-egy tárlatvezetés alkalmával. Mindenképpen valami újszerűt szerettem volna létrehozni, egy új utat kijelölni.

DZs: Az OFF Biennálén két munkád is megjelent, az egyik az A. P. A. Galériában az ACLIM Klímaképzeti Ügynökség csoportos kiállítására készült sorozatod, a másik pedig a *Közösen kihordani* című együttműködés keretében Péli Tamás pannóihoz készített installációd.

KT: Igen, az OFF biennálés kiállítás nagyon izgalmas közös munka volt; már az elejétől fogva találkozókon vettünk részt, amelyek szerintem hozzáettek a későbbi végkifejlethez. Először úgy volt, hogy a Földtani Intézetben lesz a kiállítás, és egyes gyűjteményi anyagokat bele is építünk majd oda, ez még érdekesebbé tette volna a projektet. A kutatók nagyon lelkesek voltak, de sajnos a vezetőség végül megfutamodott. Egy eddig mindentől független munkát hoztam létre,

amelyhez ugyan csatlakozik egy narratív háttértörténet, de maguk a munkák az avatatlan szemnek is érthetőek. Mindig is tervem volt, hogy valamihez felhasználom az azbesztpalákat, végül egy tetőcsere alkalmával lehetőségem nyílt erre. Az is izgalmas benne, hogy egy olyan műtárgyról van szó, amely esztétikai szempontból is illeszkedhet egy műgyűjteménybe, ugyanakkor maga az anyag mégis azbeszt, ami ugyan nem mérgező, de rákeltető, ha az ember belélegzi. A sorozat minden darabja duplaüveges keretben van, ami inkább a koncepció részét képezi, mintsem biztonsági óvintézkedésként értendő.

A *Közösen kihordani* kiállítási design volt, Péli Tamás munkáinak hordozóját kellett megtervezni és megvalósítani. Monumentális és nagyon speciális munka volt, amelyhez sok apróságot hozzá lehetett tenni.

DZs: Régóta foglalkozol a természet és az ember kapcsolatának sokrétűségével, társadalmi, gazdasági vetületével. Mindent elmondnál már ezzel kapcsolatban?

KT: Ugyanazt elmondani sokféleképpen csak egy ideig izgalmas. Nyilván akad majd olyan új, érdekes aspektus, amelyet érdemes lesz feldolgozni. Vannak témák, amelyekkel a művész foglalkozik, ezek időről időre – kinél milyen gyorsasággal – váltakoznak vagy akár, mint nálam is, párhuzamosan történnek. Illetve vannak a „nagy” diskurzusok a kulturális közbeszédben. Részben a pandémia, részben a klímaválság miatt bármi, amit csinállok, ezekből a szempontokból is vizsgálhatók. Ebből kilépni nem nagyon lehet.

DZs: Van most olyan új terület, amivel foglalkozni szeretnél?

↑
KASZÁS Tamás: *Művelt táj*, 2021, akril fatáblán, 108×198 cm
A művész jövőtáblából

KT: Kisebb ötleteim vannak, nagy új tematika még nincs. Szeretném folytatni az *Odú*-projektet; minden évben szoktam csinálni egy szettet, most kimaradt egy ideig, ezt pótolnám, illetve a makettkészítést is szívesen csinálnám megint. Inkább játékként tekintek ezekre. A legutóbbi egyéni kiállításomnál nem éreztem, hogy az ökológiai tematikához kapcsolódna. Inkább a kiállítás felépítése, a narratívák láthatóvá válása érdekelt. Bizonyos értelemben megjelenik a festészet mint játék motívuma is. A festéssel és a hangjátékkal is szeretnék foglalkozni majd a továbbiakban.

DZs: Eddigi munkásságodban főként az installációk, grafikák, videómunkák voltak a fókuszban, a festészet nem jelent meg hangsúlyosan. Milyen érzés volt festeni, és mik a terveid a jövőre nézve a festéssel?

KT: Nagyon szeretem a festészetet, sokkal jobban szeretek festészeti tárlatokra járni, mint konceptualista művészeti kiállításokra. Jobban kikapcsol, szórakoztat. Régóta éreldik bennem a gondolat, hogy többet foglalkozzak olajfestéssel. Az eddigi módszeremre az volt a jellemző, hogy megfestettem papírra tussal az alakokat, a kompozíciót, majd lefotóztam, és számítógépen tovább dolgoztam rajta, majd ebből lett egy szitanyomat. Nálam a grafika az a műfaj, amely az installációkon leggyakrabban megjelenik, de izgalmasnak tartom, hogy miként lehet megközelíteni a festészetet az én külső

pozícióból. Klasszikus festészeti készségeim nincsenek, de ezért is érdekes ez. Ma már nehéz a festmény definícióját meghatározni. Minden lehet festmény, de szerintem nem minden tud jó festmény lenni. Nemcsak tartalmilag, konceptuálisan is jól kell működnie egy képnek, vannak tudatosan használt festői eszközök, amelyeknek működniük kell. Nem vagyok magabiztos, de azért, hogy próbálom áthidalni ezeknek a készségeknek a hiányát, sosem fog rutinná válni számomra a festés. Ugyanakkor fontosnak tartom hangsúlyozni, hogy például a Trafóban rendezett kiállításon a festmények nem mint az én személyes művészeti produktumaim jelentek meg, hanem mint egy elképzelt kulturális közeg termékei. Ebben az értelemben kérdéses, hogy festmények tekinthetőek-e egyáltalán vagy inkább egy színháték díszleteinek.

DZs: Elnyerted Tót Endre és a Közép-európai Művészettörténeti Kutatóintézet (KEM-KI) – Artpool Művészetkutató Központ idei pályázatát. A TÓTalJOY tízezer eurós díja segítségével az *Elvesztett bölcsesség* című projekted valósítod meg.

KT: Ehhez a projektemhez a kutatást most fogom elkezdni. A kiállítás anyaga a hasznos tudások gyűjteményéről szól. Ez annyiban kapcsolódik az összeomláshoz, hogy ha ez a jelenlegi folyamat, amely végbemegy a világunkban, továbbra is ilyen ütemben foly-

tatódik, egyre több olyan tudást fog elveszíteni az emberiség, amely a létfenntartáshoz nélkülözhetetlen. Ilyen az, hogyan kell házat építeni, élelmet termelni, szerszámot készíteni. Ezeket mostanra javarészt felváltotta a technológia vagy a specializálódás, ezáltal mások végzik el ezeket a tevékenységeket, de könnyen lehet, ha előfordul egy visszaesés, akkor hiány keletkezik. Nagyon érdekesnek tartom a tudomány és a népi mesterségek párhuzamát, amelyet szintén szeretnék valamilyen formában hangsúlyozni a művek kiválasztásánál. Az utóbbi, ellentétben a tudományos ágazatokkal, sokkal hozzáférhetőbb, specifikus háttértudást nem igényel, és könnyebben alkalmazható a hétköznapi életben. Olyan műveket fogok gyűjteni az Artpool anyagaiból, amelyek ezekkel a hasznos tudásokkal foglalkoznak. Könyvek, tanulmányok, plakátok, fanzine-ok, de sok mail art munka is foglalkozik ezekkel. Létrehozok egy új adatbázist egy alternatív keresőszavas listával. Maga az adatbázis remélhetően online elérhetővé fog válni, de ez egy hosszabb folyamat lesz, akár évekre is telhet. Kezdeként valószínűleg a kiállítóteremben elhelyezett számítógép segítségével lesz majd kutatható. A megadott szavak találatai, tehát maga a gyűjteményi anyag egy része képezi majd a jövő évi kiállítás anyagát.

DZs: Fel vagy készülve egy esetleges összeomlásra?

↑

KASZÁS Tamás: *Vad periferiák*, 2016, tinta és diópác vászonra kasírozott papíron, 126×186 cm
A művész jóvoltából

KT: Nem vagyok felkészülve, de vannak dolgok, amelyekkel boldogulnék, mint az élelemgyűjtés az erdőből, tudom, hogy kell például csalánból főzeléket készíteni. Fából, ha van elég anyag hozzá, tudnék házat építeni, vannak is ilyen ambícióim, hogy eladásra készítssek kis fakabinokat. Bár lehet, hogy egy esetleges összeomlás esetén nem lenne elég a növények meghatározása, hanem inkább pincét kellene építeni és fegyvereket venni.

DZs: Van benned szorongás a klímavatasztrófával vagy a társadalmi összeomlással kapcsolatban?

KT: Talán csak annyiban, hogy milyen életem lesz majd a gyerekeimnek, mikor annyi idősök lesznek, mint most én. Azt érzem, hogy nem feltétlen az egyén igyekezete fogja befolyásolni a bolygó jövőjét. Van bennem egy adag kíváncsiság és izgalom azzal kapcsolatban, hogy hogyan fognak alakulni a dolgok. Nemrég olvastam, hogy most van a világ történelmében az első olyan hosszabb időszak, amikor népességarányosan a legkevesebb a háború. Ezt azért jó tudni.

DZs: Mi jellemzi az anyaghasználatodat? Milyen szerepet játszik a munkában és az élettedben a technológia?

KT: Az egyik szempont, hogy könnyen elérhetőek legyenek azok az anyagok, amelyekkel dolgozom. Az újrafelhasználás elve sokszor jelen van a munkáimban, de nem görcsösen ragaszkodom hozzá. A könnyen elérhető alatt az olcsót vagy könnyen beszerezhetőt értem most leginkább, ilyen a Kristóf Krisztiánnal (RandomRoutines) közösen használt, hegesztett vasbeton rúd is. De nem ódzkodom a technológiától, rengeteget dolgozom számítógéppel, bár nem kifejezetten követem a legfrissebb technológiai fejlesztéseket, de nyitott vagyok rájuk. Például még nem dolgoztam 3D nyomtatóval, de izgatja a fantáziámat. Nagyon érdekelnek az új szerzők, a népi eszközök fejlődése és azok átalakulása.

DZs: A mesterséges intelligencia?

KT: Hát, ezek izgalmas területek, de igazság szerint ettől eléggé távol vagyok. Ahhoz, hogy ilyen eszközzel dolgozzam, valószínűleg kellene egy társ, aki ért hozzá, és akivel lehetne ezen együtt gondolkodni. Egy időben megjelentek különféle applikációk, akkor gondoltam rá, hogy felépíték egy projektet. Betáplálnám a rendszerbe egy ismerősömmel folytatott, hosszú éveken át tartó levelezésünket. Aztán valahogy ez elsikkadt, de mint filozófiai kérdés nagyon izgalmasnak tartom.

DZs: Az elnyomó politikai rendszerek és ideológiák sokszor megjelennek valamilyen formában a művészetekben. Ilyen az *Utópiagenerátor 1999–2007* című animáció vagy a *Szélessávú faliújság* című munka. Foglalkoztat-e a politika, követed-e az aktuális eseményeket?

KT: Talán jobban is, mint kellene. Mint művész nem reflektálok az aktuális eseményekre, talán utoljára 2002 és 2012 között utalások, kisebb részletek szintjén volt ez jellemző a munkáimra. Úgy gondolom, hogy az éppen történő közéleti, politikai eseményeket jól és hitelesen belevinni a művészetbe nagyon nehéz. Vannak olyan platformok vagy mozgalmak, melyekre érdemes reagálni, de sokszor ezek a törekvések unalmasak. Én a komplexitást próbálom keresni és előállítani, a jelentésrétegeket és asszociációs hálókat feltérképezni, ezek a munkák pedig sokszor nagyon egyolvasatúak. Egy képzőművész egyébként sem olyan közszereplő, akinek a véleményére adnának az emberek. Arra alkalmas a képzőművészet, hogy tematizáljon problémákat, de lassúsága és alulreprezentáltsága miatt kevésbé alkalmas az aktuális eseményekre való reflektálásra. Korábban az aktivista mozgalmak és a globális politikára való reagálás is foglalkoztatott, de jelenleg inkább antropológiai szempontból tekintek ezekre.

↑

KASZÁS Tamás: *Utópiagenerátor*, 2007, animáció
A művész jövőtárból

DZs: Az összeomláshoz közelítő jelenünkben vannak-e még utópiák?

KT: Úgy képelem, hogy vannak, de kezd lassan minden átmenni egy nagy globális kármentési folyamatba. Azok, akik amúgy azzal foglalkoznának, hogy milyen utópiák lehetnének, vagy hogy hogyan kellene élni, most már egyre inkább azzal foglalkoznak, hogy hogyan kellene túlélni.